Uitwerkingen toets 16 maart 2012

Opgave 1. Bestaan er kwadratische polynomen $P(x)$ en $Q(x)$ met reële coëfficiënten zodat het polynoom $P(Q(x))$ als nulpunten precies $x = 2$, $x = 3$, $x = 5$ en $x = 7$ heeft?

Oplossing. Stel dat zulke polynomen bestaan en schrijf $Q(x) = ax^2 + bx + c$. Als we 2, 3, 5 en 7 in Q stoppen, moeten er precies de (hoogstens) twee nulpunten van P uitkomen. Omdat er niet meer dan twee keer dezelfde waarde uit $Q(x)$ kan komen (want Q is kwadratisch) krijgen we dus twee verschillende waarden elk precies twee keer.
Stel nu $Q(n) = Q(m)$ voor verschillende getallen m en n. Dan geldt $an^2 + bn + c = am^2 + bm + c$, dus $a(n^2 - m^2) = b(m - n)$, dus $a(n + m)(n - m) = -b(n - m)$. Omdat $m - n \neq 0$, volgt hieruit $a(n + m) = -b$, oftewel $n + m = \frac{-b}{a}$.
We weten dat we in 2, 3, 5 en 7 twee verschillende paren (m, n) en (k, l) kunnen vinden zodat $Q(m) = Q(n)$ en $Q(k) = Q(l)$. Er geldt dan dus $m + n = \frac{-b}{a} = k + l$. We moeten dus de vier getallen 2, 3, 5 en 7 op kunnen delen in twee paren die dezelfde som hebben. Dit is echter onmogelijk, aangezien $2 + 3 + 5 + 7 = 17$ oneven is. We concluderen dat er geen polynomen P en Q met de gevraagde eigenschappen bestaan. $\square$

Opgave 2. Zij ABC een driehoek en zij X een punt binnen de driehoek. De lijnen XA, XB en XC snijden de omgeschreven cirkel van $\triangle ABC$ nogmaals in respectievelijk P, Q en R. Zij U een punt op de halfrechte XP (d.w.z. op de lijn XP zodat P en U aan dezelfde kant van X liggen). De lijn door U evenwijdig aan AB snijdt BQ in V. De lijn door U evenwijdig aan AC snijdt CR in W.
Bewijs dat Q, R, V en W op één cirkel liggen.

Oplossing I. Omdat AB en UV evenwijdig zijn, geldt $\triangle ABX \sim \triangle UVX$ (hh). Zo ook is $\triangle ACX \sim \triangle UWX$. Uit deze gelijkvormigheden verkrijgen we de verhoudingen

$$\frac{|XA|}{|XB|} = \frac{|XU|}{|XV|} \qquad \text{en} \qquad \frac{|XA|}{|XC|} = \frac{|XU|}{|XW|}.$$

Hieruit volgt

$$\frac{|XB|}{|XC|} = \frac{|XB|}{|XA|}\frac{|XA|}{|XC|} = \frac{|XV|}{|XU|}\frac{|XU|}{|XW|} = \frac{|XV|}{|XW|}.$$

Met behulp van de machtstelling vanuit het punt X op de koordenvierhoek $BCQR$ volgt nu

$$|XC| \cdot |XR| = |XB| \cdot |XQ| = \frac{|XB|}{|XC|} \cdot |XC| \cdot |XQ| = \frac{|XV|}{|XW|} \cdot |XC| \cdot |XQ|,$$

dus

$$|XW| \cdot |XR| = |XV| \cdot |XQ|.$$

Uit de gegeven configuratie (X binnen de driehoek, U en P op de lijn XP aan dezelfde kant van X) volgt dat R en W op de lijn XC aan dezelfde kant van X liggen, en ook V en Q op de lijn XB liggen aan dezelfde kant van X. Dus geldt ook zonder absoluutstrepen: $XW \cdot XR = XV \cdot XQ$. De machtstelling zegt vervolgens dat dan W, R, V en Q op een cirkel liggen. □

Oplossing II. Omdat AB en UV evenwijdig zijn, geldt $\triangle ABX \sim \triangle UVX$ (hh). Zo ook is $\triangle ACX \sim \triangle UWX$. Met deze gelijkvormigheden kunnen we $\frac{|XU|}{|XA|}$ op twee manieren uitdrukken:

$$\frac{|UV|}{|AB|} = \frac{|XU|}{|XA|} = \frac{|UW|}{|AC|}.$$

Verder volgt uit de evenwijdigheden ook

$$\angle VUW = \angle VUA + \angle AUW = \angle BAU + \angle UAC = \angle BAC.$$

Nu zien we dat $\triangle VUW \sim \triangle BAC$ (zhz). Hieruit volgt, samen met Z-hoeken (beide bij het tweede =-teken):

$$\angle WVB = \angle WVU - \angle BVU = \angle CBA - \angle VBA = \angle CBV.$$

Bekijk nu de configuratie dat V tussen Q en X ligt en W tussen X en R. Dan geldt

$$\angle CBV = \angle CBQ = \angle CRQ = \angle WRQ,$$

dus

$$180^\circ - \angle WVQ = \angle WVB = \angle CBV = \angle WRQ.$$

Dit betekent dat $WVQR$ een koordenvierhoek is.
Bij andere configuraties waarbij $V \neq Q$ en $W \neq R$ verloopt het bewijs analoog. Als $V = Q$ of $W = R$, dan zijn de vier punten W, R, V en Q er in feite maar drie (of nog minder), die dus zeker samen op een cirkel liggen. □

Oplossing III. Als $V = Q$ of $W = R$, dan zijn de vier punten W, R, V en Q er in feite maar drie (of nog minder), die dus zeker samen op een cirkel liggen. Bekijk nu de configuratie dat U tussen X en P ligt, V tussen Q en X, en W tussen X en R. Het bewijs in andere configuraties gaat analoog, tenzij $U = P$. Dat geval behandelen we aan het eind nog even.
Wegens Z-hoeken geldt

$$\angle WUA = \angle PAC = \angle PRC = \angle PRW.$$

Dus $\angle PUW = 180° - \angle WUA = 180° - \angle PRW$, waaruit we concluderen dat $PUWR$ een koordenvierhoek is. Op een vergelijkbare manier kunnen we laten zien dat $PUVQ$ een koordenvierhoek is. Nu passen we de machtstelling toe vanuit het punt X op beide koordenvierhoeken:

$$XW \cdot XR = XU \cdot XP = XV \cdot XQ.$$

Nu zegt de machtstelling weer dat W, R, V en Q op een cirkel liggen.
Bekijk nu het geval dat $U = P$. Wegens Z-hoeken geldt

$$\angle WUA = \angle UAC = \angle URC = \angle URW.$$

Bekijk de cirkel door U, W en R. Daar is $\angle URW$ de omtrekshoek op koorde UW. Omdat $\angle WUA$ even groot is, is dat blijkbaar de raaklijnhoek op die koorde, dus raakt AU aan de cirkel. Daaruit volgt dat de macht van X ten opzichte van deze cirkel gelijk is aan XU^2. Analoog is de macht van X ten opzichte van de cirkel door U, V en Q ook gelijk aan XU^2. Dus

$$XW \cdot XR = XU^2 = XV \cdot XQ.$$

Nu zegt de machtstelling weer dat W, R, V en Q op een cirkel liggen. $\square$

Opgave 3. Bepaal alle paren positieve gehele getallen (x, y) waarvoor

$$x^3 + y^3 = 4(x^2y + xy^2 - 5).$$

Oplossing I. We kunnen de vergelijking als volgt herschrijven:

$$(x + y)(x^2 - xy + y^2) = 4xy(x + y) - 20.$$

Nu is $x + y$ een deler van de linkerkant en van de eerste term rechts, dus ook van de tweede term rechts: $x + y \mid 20$. Omdat $x + y \geq 2$, geeft dit voor $x + y$ de mogelijkheden $2, 4, 5, 10, 20$. Als van x en y er precies één even en één oneven is, is de linkerkant van de vergelijking oneven en de rechterkant even, tegenspraak. Dus $x + y$ is even, waarmee $x + y = 5$ afvalt. Als $x + y = 2$, geldt $x = y = 1$ en dan staat links iets positiefs en rechts iets negatiefs, dus deze mogelijkheid valt ook af.
Om de andere mogelijkheden te proberen, schrijven we de vergelijking nog iets anders:

$$(x + y)\big((x + y)^2 - 3xy\big) = 4xy(x + y) - 20.$$

Als $x + y = 4$, staat er $4 \cdot (16 - 3xy) = 16xy - 20$, dus $16 - 3xy = 4xy - 5$, dus $21 = 7xy$, oftewel $xy = 3$. Dus geldt $(x, y) = (3, 1)$ of $(x, y) = (1, 3)$. Allebei de paren voldoen.
Als $x + y = 10$, krijgen we $100 - 3xy = 4xy - 2$, dus $7xy = 102$. Maar 102 is niet deelbaar door 7, dus dit kan niet.
Als $x + y = 20$, krijgen we $400 - 3xy = 4xy - 1$, dus $7xy = 401$. Maar 401 is niet deelbaar door 7, dus dit kan niet.
Hiermee hebben we alle mogelijkheden gehad, dus we concluderen dat $(1, 3)$ en $(3, 1)$ de enige oplossingen zijn. □

Oplossing II. Er geldt $(x + y)^3 = x^3 + 3x^2y + 3xy^2 + y^3$, dus uit de gegeven vergelijking volgt

$$\begin{aligned}(x + y)^3 &= x^3 + y^3 + 3x^2y + 3xy^2 \\ &= 4(x^2y + xy^2 - 5) + 3x^2y + 3xy^2 \\ &= 7x^2y + 7xy^2 - 20 \\ &= 7xy(x + y) - 20.\end{aligned}$$

Omdat $x + y$ een deler is van $(x + y)^3$ en van $7xy(x + y)$, is $x + y$ ook een deler van 20. Omdat $x + y \geq 2$, geeft dit voor $x + y$ de mogelijkheden 2, 4, 5, 10, 20.
Nu lezen we $(x + y)^3 = 7xy(x + y) - 20$ modulo 7, dan krijgen we

$$(x + y)^3 \equiv -20 \equiv 1 \mod 7.$$

We proberen voor alle mogelijkheden van $x + y$ of de derde macht congruent aan 1 modulo 7 is. Er geldt $5^3 \equiv (-2)^3 = -8 \equiv -1 \mod 7$, dus $x + y = 5$ kan niet. Er geldt

$10^3 \equiv 3^3 = 27 \equiv -1 \mod 7$, dus $x+y=10$ kan ook niet. Er geldt $20^3 \equiv (-1)^3 = -1 \mod 7$, dus ook $x+y=20$ kan niet. We houden alleen over $x+y=2$ en $x+y=4$.
Als $x+y=2$, geldt $x=y=1$ en dan staat links iets positiefs en rechts iets negatiefs, dus deze mogelijkheid valt ook af. Als $x+y=4$, is (x,y) gelijk aan $(1,3)$, $(2,2)$ of $(3,1)$. Invullen laat zien dat alleen $(1,3)$ en $(3,1)$ voldoen. $\square$

Opgave 4. Zij $ABCD$ een convexe vierhoek (d.w.z. alle binnenhoeken zijn kleiner dan $180°$), zodat er een punt M op lijnstuk AB en een punt N op lijnstuk BC bestaan met de eigenschap dat AN de vierhoek in twee stukken van gelijke oppervlakte deelt, en CM dat ook doet.
Bewijs dat MN de diagonaal BD middendoor deelt.

Oplossing I. Noteer de oppervlakte van veelhoek $\mathcal{P}$ met $O(\mathcal{P})$. Laat S het snijpunt van AN en CM zijn. Er geldt

$$O(ASM)+O(SMBN) = O(ABN) = \tfrac{1}{2}O(ABCD) = O(CBM) = O(CNS)+O(SMBN),$$

dus $O(ASM) = O(CNS)$. Als we hier links en rechts $O(SMN)$ bij optellen, vinden we dat $O(MNA) = O(MNC)$. Deze driehoeken hebben dezelfde basis MN en dus kennelijk ook dezelfde hoogte. Dat betekent dat de lijn AC evenwijdig is aan de basis MN.
Laat nu X en Y de snijpunten zijn van respectievelijk AB en BC met de lijn door D die evenwijdig aan AC (en dus ook evenwijdig aan MN) loopt. De driehoeken ACY en ACD hebben dezelfde basis AC en dezelfde hoogte, dus $O(ACY) = O(ACD)$. Hieruit volgt

$$O(ANY) = O(ANC) + O(ACY) = O(ANC) + O(ACD) = O(ANCD) = O(ANB),$$

waarbij de laatste gelijkheid geldt omdat AN de vierhoek in twee stukken van gelijke oppervlakte deelt. De driehoeken ANY en ANB hebben dezelfde hoogte, dus moeten ze ook dezelfde basis hebben. Dus N is het midden van BY.
Zo ook laten we zien dat M het midden is van BX. We vinden dat MN een middenparallel van $\triangle BXY$ is. Omdat D op XY ligt, snijdt MN het lijnstuk BD middendoor. $\square$

Alternatief bewijs voor $AC \parallel MN$. Er geldt $O(ABN) = \frac{1}{2} \cdot |AB| \cdot |BN| \cdot \sin\angle B$ en $O(MBC) = \frac{1}{2} \cdot |MB| \cdot |BC| \cdot \sin\angle B$. Omdat ook geldt $O(ABN) = \frac{1}{2}O(ABCD) = O(MBC)$, zien we dat

$$\frac{1}{2} \cdot |AB| \cdot |BN| \cdot \sin\angle B = \frac{1}{2} \cdot |MB| \cdot |BC| \cdot \sin\angle B,$$

oftewel

$$|AB| \cdot |BN| = |MB| \cdot |BC|.$$

Dat betekent

$$\frac{|MB|}{|BN|} = \frac{|AB|}{|BC|},$$

waaruit met (zhz) volgt dat $\triangle MBN \sim \triangle ABC$. Hieruit volgt dat $\angle NMB = \angle CAB$, dus zien we met F-hoeken dat $MN \parallel AC$. $\square$

Oplossing II. Noteer de oppervlakte van veelhoek $\mathcal{P}$ met $O(\mathcal{P})$. Noem T het midden van BD. Nu hebben driehoeken CDT en CBT een even lange basis, namelijk $|DT| = |BT|$, en dezelfde hoogte, dus zijn hun oppervlaktes gelijk. Op dezelfde manier geldt $O(ADT) = O(ABT)$. Dus $O(ATCD) = \frac{1}{2}O(ABCD) = O(ANCD)$. Merk nu op dat T niet binnen driehoek ACD kan liggen, want dan zou $O(ATCD) < O(ACD)$, terwijl juist $O(ANCD) > O(ACD)$. Dus

$$O(ATC) = O(ATCD) - O(ACD) = O(ANCD) - O(ACD) = O(ANC).$$

Driehoeken ATC en ANC hebben dezelfde basis AC, dus ze hebben gelijke hoogte. Dat betekent dat de lijn NT evenwijdig is aan de basis AC.
Op analoge manier laten we zien dat MT evenwijdig is aan AC. Dus $NT \parallel MT$ en daaruit volgt dat M, N en T op één lijn liggen. Dus MN gaat door het midden van BD. $\square$

Opgave 5. Laat A een verzameling van positieve gehele getallen zijn met de volgende eigenschap: voor elk positief geheel getal n zit precies één van de drie getallen n, $2n$ en $3n$ in A. Verder is gegeven dat $2 \in A$. Bewijs dat $13824 \notin A$.

Oplossing. We bewijzen de volgende twee beweringen:

(i) Als $m \in A$ met $2 \mid m$, dan $6m \in A$.

(ii) Als $m \in A$ met $3 \mid m$, dan $\frac{4}{3}m \in A$.

Eerst bewering (i). Neem aan dat $m \in A$ met $2 \mid m$. Door $n = \frac{m}{2}$ te kiezen, zien we dat $\frac{m}{2}$ en $\frac{3}{2}m$ niet in A zitten. Door $n = m$ te kiezen, zien we dat $2m$ en $3m$ niet in A zitten. Als we nu $n = \frac{3}{2}m$ bekijken, dan blijkt $2n = 3m$ niet in A te zitten en $n = \frac{3}{2}m$ zelf ook niet, dus $3n = \frac{9}{2}m$ wel. Met $n = \frac{9}{2}m$ krijgen we nu dat $9m \notin A$. Ten slotte bekijken we $n = 3m$: we weten dat $3m \notin A$ en $9m \notin A$, dus $6m \in A$.
Nu bewering (ii). Neem aan dat $m \in A$ met $3 \mid m$. Door $n = \frac{m}{3}$ te kiezen, zien we dat $\frac{m}{3}$ en $\frac{2}{3}m$ niet in A zitten. Door $n = m$ te kiezen, zien we dat $2m$ niet in A zit. Als we nu $n = \frac{2}{3}m$ kiezen, hebben we dus dat n en $3n$ niet in A zitten, dus zit $2n = \frac{4}{3}m$ dat wel. Dit bewijst bewering (ii).
We weten dat $2 \in A$. Door herhaaldelijk beweringen (i) en (ii) toe te passen, kunnen we laten zien dat de volgende getallen ook allemaal in A zitten:

$$2 \overset{\text{(i)}}{\to} 2^2 \cdot 3 \overset{\text{(i)}}{\to} 2^3 \cdot 3^2 \overset{\text{(i)}}{\to} 2^4 \cdot 3^3 \overset{\text{(i)}}{\to} 2^5 \cdot 3^4 \overset{\text{(ii)}}{\to} 2^7 \cdot 3^3 \overset{\text{(ii)}}{\to} 2^9 \cdot 3^2.$$

Omdat $2^9 \cdot 3^2 \in A$, geldt $2^9 \cdot 3^3 \notin A$. Aangezien $13824 = 2^9 \cdot 3^3$, is dit wat we moesten bewijzen. $\square$